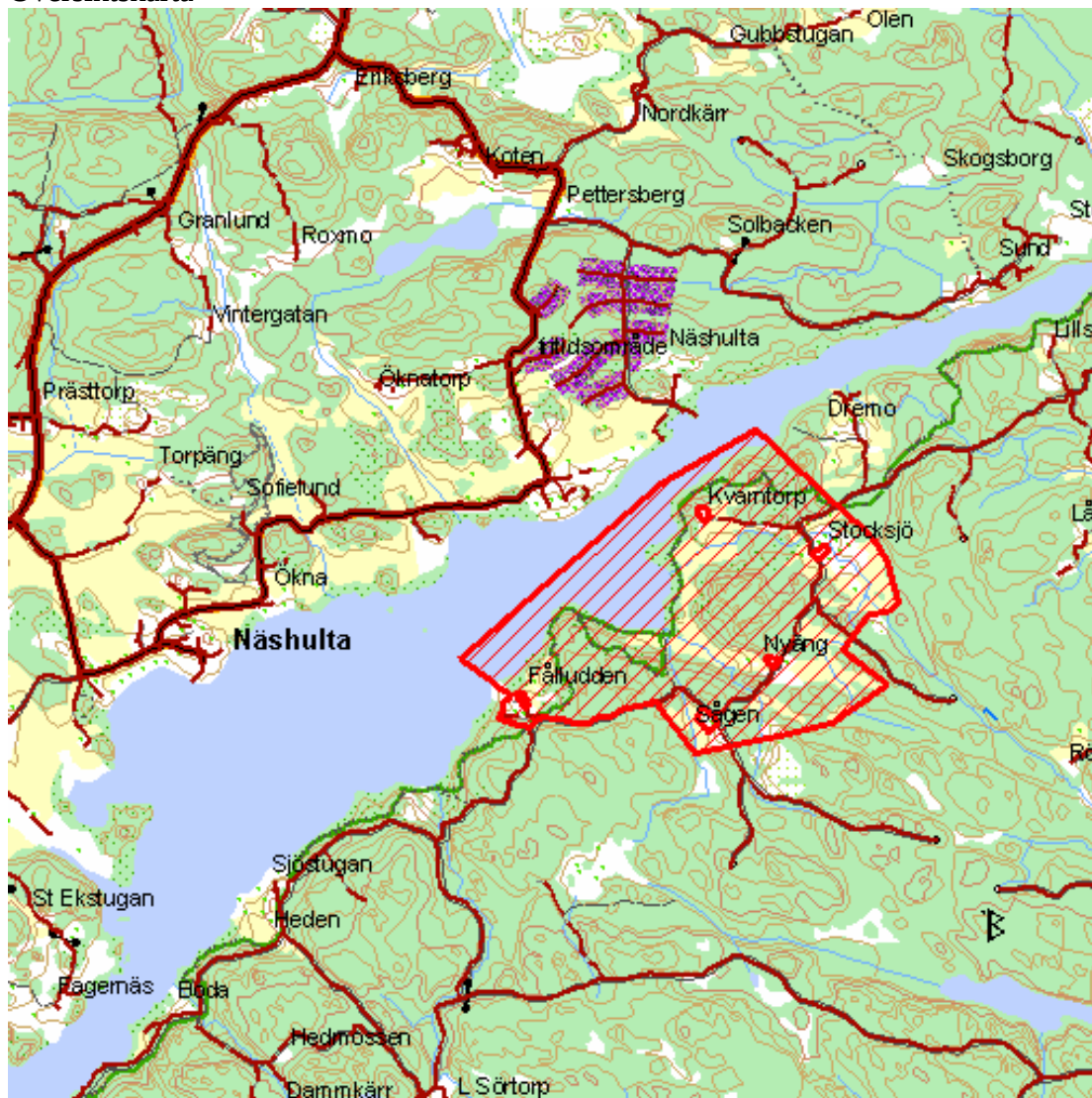

Kvarntorps naturreservat

Underlag för beslut om bildande av naturreservat

Översiktskarta

Uppgifter om reservatet

<i>Län</i>	Södermanland
<i>Kommun</i>	Eskilstuna
<i>Socken</i>	Näshulta
<i>Lägesbeskrivning</i>	Cirka 17 km sydsydväst om Eskilstuna centrum, 4 km västsydväst om Bälgviken
<i>Objektnummer</i>	04-02-117
<i>Fastighetskartan</i>	10G3g
<i>Areal</i>	217 ha, varav land 173 ha
<i>Fastigheter</i>	Eskilstuna Näshulta-Österby 5:1, Eskilstuna Näshulta-Ökna 3:1
<i>Nyttjanderätter/servitut</i>	Näshulta-Österby 5:172 – rätt till brunn och väg Näshulta-Österby 5:176 – rätt till vattenledning, markinfiltrationsanläggning m.m Näshulta-Ökna 3:14 – rätt till brunn Näshulta-Ökna 3:1, 3:3, 3:5, 3:11 samt Näshulta-Österby 5:1, 5:177 – rätt till väg Jakträttsavtal Avtal om jordbruksarrende
<i>Markägare</i>	Eskilstuna kommun
<i>Förvaltare</i>	Eskilstuna kommun

Syfte

Syftet med reservatet är att långsiktigt säkerställa och utveckla områdets höga värden för biologisk mångfald, utveckla dess värde för det rörliga friluftslivet samt tydliggöra områdets kulturhistoriska bakgrund.

Typiska växt- och djursamhällen och arter inom prioriterade naturtyper samt områdets rödlistade arter ska ha ett långsiktigt gynnsamt tillstånd. Prioriterade naturtyper är ädellövriska skogar med rik lundflora, medelålders till äldre triviallövriska successionsskogar, naturbetesmarker, sydvända bryn och andra örtrika solbelysta marker med rik blomning, hållmarksskogar med tall och ek, samt i viss mån grandominerad naturskog särskilt på näringsrik mark. Död ved, gammal fristående ek och lind samt gammal tall, asp och hassel är

särskilt värdefulla strukturer. Skogsmark och annan mark med låga naturvärden sköts så att de på sikt kan komplettera och förstärka naturvärdena inom de prioriterade naturtyperna. Detta innebär t.ex. att skapa nya lövsuccessioner, restaurera naturbetesmarker och omföra en del av åkermarken till slåtteräng.

Det äldre odlingslandskapets karaktäristiska drag med åkrar, naturbetesmarker, slåtterängar, skog med husbehovsskötsel, öppna diken och åkerholmar, bevaras och sköts eller återskapas i viss utsträckning. Målet med detta är att besökaren på sikt ska kunna få en känsla för hur det äldre odlingslandskapet kunde se ut. Kulturhistoriska lämningar som visar på områdets utveckling och tidigare näringsfång sköts och tydliggörs. Områdets karaktär som kulturpåverkat bevaras även genom fortsatt öppethållande av ännu brukad åkermark och skötsel av vissa skogsbestånd närmast några av gårdarna.

Friluftsliv inom reservatet ska så långt möjligt kunna bedrivas enligt allemansrätten. Information om områdets naturvärden och kulturhistoria ska finnas lättillgänglig. Vandringsleder, parkeringsplatser och rastplatser ska underlätta för allmänheten att besöka och uppleva området.

Beskrivning av reservatet

Kvarntorps naturreservat ligger på förkastningsbranten mellan Mälarmården och Näshultasjön. Området är ett småskaligt och variationsrikt odlingslandskap i skogsbygd. De fem små gårdarna Fälludden, Sågen, Nyäng, Stocksjö och Kvarntorp öppnar upp det skogsdominerade landskapet med sina långsmala åkrar, betesmarker och tomter med röda stugor. Området är relativt kuperat med en höjdskillnad om cirka 35 meter från högsta punkten ned till Näshultasjöns lövskogskantade strand. Flera mindre bäckar slingrar sig fram genom vackra bäckraviner ner mot sjön. Bäckens Sågrändeln bildar flera mindre fall över kala hållar och är ett populärt utflyktsmål under vårflödet.

Ingen av gårdarna brukas längre (2006) och endast åkermarken och en mindre del av betesmarken har hävdats fram till dags dato. Gårdarna har dock brukats in i sen tid vilket visar sig i att de tidigare betade hagarna och skogarna på många håll fortfarande har en artrik hävdgynnad flora. Även i bryn mot åkrar och längs den slingrande grusvägen finns på många ställen en artrik flora med bland annat jungfrulin, svinrot, darrgräs, brudbröd och slåtterfibbla. I ett långsträckt bryn mellan Nyäng och Kvarntorp finns länets troligtvis rikaste lokal för den rödlistade skogsklockan. På flera håll, bland annat vid Kvarntorp finns äldre vidkroniga ekar och lindar som vuxit upp i betesmarker eller slåtterängar.

Skogarna är i stor utsträckning brukade fram till dags dato men på vissa håll fritt utvecklade från den tid då djuren gick på skogen. Där skogarna är fritt utvecklade är lövinslaget påtagligt med bland annat björk och asp som ställvis vuxit sig grov. Ett visst basiskt inslag i marken gör att hassel och ädla lövträd

Postadress	Besöksadress	Fax	Telefon, vx
Eskilstuna kommun	Alva Myrdals gata 5	016-10 28 39	016 – 10 10 00
631 86 ESKILSTUNA	E-post	Mobiltelefon	Webbplats
	Henrik.johansson2@eskilstuna.se		eskilstuna.se

som ek och lind gör ett markant inslag, framförallt i sluttningarna ner mot Näshultasjön. Även andra ädla lövträd som lönn, ask och alm förekommer och buskskiktet är ställvis rikt utvecklat med bland annat skogstry, måbär och olvon. I de ädellövriska skogarna är lundfloran artrik med många krävande arter som t.ex. vippärt, vårärt, underviol, vätteros, trolldruva, tvåblad och tibast. Även kalkgynnade arter som backskafting och tvåblad förekommer. De näringsrika skogarna har även en rik svampflora av såväl marklevande som vedlevande arter. Området mellan Fälludden och Sågviken är det rikaste med fynd av de rödlistade svamparna jättekamskivling, blekticka, veckticka och rutsinn. Även i de brukade skogarnas planterade barrbestånd kan man på flera ställen se enstaka exemplar av lundfloran och det är troligt att områdena med ädellöv tidigare haft större utbredning i området.

Längs Sågvikens strand breder en fritt utvecklad björk/al-sumpskog ut sig. Denna liksom många av de övriga lövriska skogarna är rika på död ved vilket bland annat gynnar många hackspettar. Gröngöling, större hackspett och den rödlistade mindre hackspetten häckar i området. Spillkråka syns ibland, tretåig hackspett har observerats vid flera tillfällen och tidigare häckat i närområdet. Göktyta är en annan hackspettssläkting som förekommer i området, men som mer hör hemma i beteshagar och lucker lövskog.

Fritt utvecklade barrskogar, om än ej särskilt gamla, finns bland annat i höjdpartiet mellan Stocksjö, Kvarntorp och Nyäng. Här finns signalarter som ullticka och vågig sidenmossa. Vid Sågrändeln finns en örtrik granskog med en rik svampflora, bland annat den rödlistade dofttaggsvampen och länets första fynd av rosenzonerad buktriska. På höjdpartierna finns en del hållmarker med äldre tallar, men hållmarkerna har även ofta ett tydligt inslag av senvuxen ek. I reservatet ingår som tidigare nämnts även en del brukad skog med bland annat unga planteringar av gran och tall varav vissa har ett stort spontant uppkommet lövinslag. Dessa bör på sikt utvecklas mot naturskogsartade blandskogar med rikt lövinslag eller rena lövsuccessioner. I vissa bestånd med låga naturvärden är målsättningen dock att behålla en brukad karaktär.

Jordarterna inom reservatet utgörs av normalblockig sandig morän, glacial lera, glacial silt, svallsediment i sluttningar bestående av övervägande finsand samt i de lägsta delarna av några dalstråk postglacial lera. Hela området splittras upp av en mängd hållar. Två ändmoräner med nordost-sydvästlig riktning är belägna strax norr om Stocksjö. Dessa ändmoräner är de sydligaste, först avsatta, inom ett stort område med sådana, vilket fortsätter norr om Näshultasjön.

Sörmlandsleden passerar genom området från Stocksjö till Fälludden, i huvudsak med en sträckning nära sjön. Sträckan är vacker och relativt välbesökt. Ett vindskydd finns vid Boängsudden och bakom Kvarntorp används en hållmark med utsikt över sjön ofta som rastplats. Cykelleden

Näckrosleden passerar förbi längs den slingrande grusvägen och används flitigt enligt de boende i området.

Områdets betydelse och behov av skydd

Med sitt stora antal rödlistade arter (2 kärlväxter, 6 svampar, 3 fjärilar, 1-3 häckande fågelarter), skogliga signalarter (45), samt artrika betesmarksflora utgör Kvarntorps naturreservat ett område som i fråga om naturkvaliteter och biologiska indikatorer på skyddsvärd natur ligger långt över genomsnittet för länet. Den rödlistade skogsklockan är en art som i Östra Svealand har sitt starkaste fäste i landet och beståndet mellan Nyäng och Kvarntorp är troligtvis Sörmlands läns största. Det stora antalet ovanliga och hotade arter tyder på en lång kontinuitet av värdefulla och artrika miljöer inom området. Av inventerade artgrupper är kärlväxter och svamp de mest undersökta. Fåglar har inventerats under några vårmorgnar april-maj 2005 och dagfjärilar observerats under fältarbete vår och sommar 2005-2006. Det är troligt att med ytterligare inventeringar av t.ex. olika insektgrupper skulle än fler skyddsvärda arter kunna läggas till listan.

En stor del av områdets mångfald knuten till det äldre hävdade odlingslandskapet finns kvar i minskande restpopulationer, och är i behov av anpassad skötsel för att långsiktigt kunna finnas kvar. Även inom skogliga biotoper finns ett behov av naturvårdsanpassad skötsel. Genom naturreservatsskyddet ges möjlighet att få ett samlat grepp om naturvärdena och att ge området den skötsel som krävs för att de höga naturvärdena långsiktigt ska kunna bevaras och utvecklas.

Området brukades småskaligt in i relativt sen tid. Brukandet av marken har därefter varit så pass varsamt att spåren av äldre tiders markutnyttjande på många håll fortfarande är tydliga. Här finns därför goda förutsättningar att restaurera fram delar av ett äldre kulturlandskap med rötter i medeltid. Spår finns såväl av tidigare markslag som fasta lämningar som gårdsläge med grunder, kolbottnar och kvarnrester m.m. vilket gör det möjligt att få en helhetsbild av det äldre kulturlandskapet. Möjligheten att kunna visa upp kulturlämningar i sin kontext med äldre markslag gör det extra värdefullt ur pedagogisk synvinkel.

Det natursköna området med sin rika vårflora och Sågrändelns forsande vatten under våren är ett attraktivt utflyktsmål för många kommuninnevånare. Även under andra årstider är området nyttjat av det rörliga friluftslivet. Såväl Sörmlandsleden som Näckrosleden passerar genom området och trots sitt läge i glesbefolkad bygd är dessa ofta besökta. Området är således av stort värde även för det rörliga friluftslivet.

I och med reservatsbildandet får området en högre status och med föreslagen skötsel väntas området att bli än mer attraktivt för det rörliga friluftslivet. För såväl naturvärdena som friluftslivets utveckling anser Stadsbyggnadsnämnden att ett förordnande som naturreservat ge de bästa förutsättningarna.

Postadress	Besöksadress	Fax	Telefon, vx
Eskilstuna kommun	Alva Myrdals gata 5	016-10 28 39	016 – 10 10 00
631 86 ESKILSTUNA	E-post	Mobiltelefon	Webbplats
	Henrik.johansson2@eskilstuna.se		eskilstuna.se

Stadsbyggnadsförvaltningen finner i enlighet med 5 § förordningen (1998:896) om hushållning med mark- och vattenområden m.m. att beslut om att avsätta området som naturreservat är väl förenligt med en från allmän synpunkt lämplig användning av mark- och vattenresurserna samt med den för området gällande översiktsplanen. Beslutet överensstämmer med miljökvalitetsmålen "Levande skogar, Ett rikt odlingslandskap, Myllrande våtmarker, Levande sjöar och vattendrag och Ett rikt växt- och djurliv".

Föreskrifter

Föreskrifter enligt 7 kap. 5 § miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden

Följande åtgärder är förbjudna på all mark inom reservatet.

- A 1 Bedriva täkt, schakta, utfylla, tippa eller spränga
- A 2 Gödsla, kalka eller sprida kemiska bekämpningsmedel på annan mark än åker
- A 3 Anlägga ny bilväg, nya diken eller dräneringar
- A 4 Avverka eller utföra skogliga åtgärder
- A 5 Uppföra nya byggnader, master, luft- eller markledningar.
Byggnader förenliga med reservatets syften kan dock tillåtas efter tillstånd från ansvarig kommunal nämnd.

Följande åtgärder är förbjudna på all mark inom reservatet utan tillstånd från ansvarig kommunal nämnd.

- A 6 Uppföra stängsel eller andra hägnader.
- A 7 Framföra motorfordon annat än på befintliga vägar förutom vad som krävs för skötsel av befintliga ledningsgator och vid utkörning av fäلت vilt med s.k. älgragare eller liknande
- A 8 Anlägga upplag annat än tillfälligt för jordbrukets eller reservatsskötselns behov
- A 9 Ta bort eller upparbeta dött träd eller vindfälle annat än träd som faller över åker, väg, parkeringsplats eller tomt.
- A 10 Upplåta mark för tävlingar, camping eller lägerverksamhet
- A 11 Bredda befintligt vägsystem eller vänd- och parkeringsplatser

Föreskrifter enligt 7 kap. 6 § miljöbalken om förpliktelser för ägare och innehavare av särskild rätt till fastigheten att tåla visst intrång

- B 1 Utmärkning av reservatet.
- B 2 Anläggande av parkeringsplats och vandringsleder samt uppsättning av informationstavlor.
- B 3 Förbättring av allmänhetens tillgänglighet till betesfällor via stigar och ristar eller andra stängelgenomgångar

Postadress	Besöksadress	Fax	Telefon, vx
Eskilstuna kommun	Alva Myrdals gata 5	016-10 28 39	016 – 10 10 00
631 86 ESKILSTUNA	E-post	Mobiltelefon	Webbplats
	Henrik.johansson2@eskilstuna.se		eskilstuna.se

- B 4 Genomförande av undersökningar av djur- och växtarter samt av mark- och vattenförhållanden.
- B 5 Skötseln och brukandet av reservatsområdet styrs av reservatets syften och skötselplan.

Ordningsföreskrifter enligt 7 kap. 30 § miljöbalken om rätten att färdas och vistas inom reservatet samt om ordningen i övrigt inom reservatet

Det är förbjudet att inom reservatet.

- C 1 bryta kvistar, fälla eller på annat sätt skada levande eller döda stående och omkullfallna träd och buskar.
- C 2 insamla eller döda ryggradslösa djur.
- C 3 skada, plocka eller samla in växter, växtdelar eller svamp. Bär, matsvamp och blomplockning för eget behov är dock tillåtet.
- C 4 Skada mark, stenar eller berghällar genom t.ex. eldning, grävning, målning, inhuggning av inskription eller liknande
- C 5 sätta upp tavla, plakat, affisch eller skylt.

Ovanstående föreskrifter under A, B och C ska inte utgöra hinder för förvaltaren, eller den som förvaltaren utser, att utföra de åtgärder som erfordras för reservatets vård och skötsel enligt skötselplan.

Föreskrifterna ska ej utgöra hinder för underhåll av befintliga

ledningsgator, vägar, och andra anläggningar med servitutsrätt.

Föreskrift A1 ska ej utgöra hinder om tillstånd eller dispens ges enligt någon av de övriga föreskrifterna.

Skolor, förskolor, ideella föreningar eller privatperson med artkompetens får dock utan hinder av reglerna C1-4 under sakkunnig ledning och efter medgivande av naturvårdsansvarig tjänsteman i Eskilstuna kommun samla in material för naturstudier, inventeringar eller beläggsexemplar.

Andra föreskrifter som gäller för området

Stadsbyggnadsnämnden vill erinra om att utöver reservatsföreskrifterna gäller även andra lagar, förordningar och föreskrifter för området. Av särskilt betydelse för syftena med reservatet är bl.a.:

Artskyddsförordningen (1998:179) och Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 1999:7) om artskydd med bestämmelser om fridlysning av samtliga orkidéer, grod- och kräldjur och samt uppgrävning av gullviva, blåsippa och samtliga lummerarter.

Konsekvensbedömning

Syftet med reservatsföreskrifter och skötselplan är att styra användningen av området så att områdets naturvärden och värden för friluftsliv bevaras och utvecklas samt att områdets kulturhistoriska värden bevaras. Det innebär

begräsningar för hur allmänheten, markägare och arrendatorer kan använda området.

Effekter

Effekterna för allmänheten bedöms som huvudsakligen positiva. Området bedöms successivt bli allt mer intressant att besöka med ett vackrare landskap, tydliggjorda kulturlämningar, rikare natur och med förbättrad tillgänglighet. Begränsningar enligt reservatsföreskrifterna bedöms försumbara för den vanlige besökaren.

Effekterna på biologisk mångfald blir tydligt positiva vid skötsel enligt skötselplan. Noterade rödlistade arter och signalarter ges bättre förutsättningar för överlevnad i området och väntas långsiktigt öka i numerär.

Möjlighet ges för lokala lantbrukare att nyttja värdefulla betesmarker och slåttermarker. Inskränkningarna på brukandet av åkermarken är små.

Vegetationsskötseln ska tillgodose reservatets syften utan krav på avkastning.

Reservatets ekonomi

Kostnad för avstående av pågående markanvändning

Skogsmarken har tidigare drivits som FSC-certifierat skogsbruk där vissa arealer varit avsatta för naturvård. I och med reservatsbildandet lämnas det mesta av skogen orörd eller med naturvårdsinriktad skötsel och kommunen får därmed ett inkomstbortfall. Räknat på befintliga skogsbestånd och att dessa sköts enligt FSC-regler och avverkas i avverkningsmogen ålder (cirka 70-80-åriga bestånd) beräknas vinstbortfallet till cirka 4 300 000kr när samtliga avverkas. I denna summa ingår dock knappt 30 ha nyckelbiotoper vilka även med FSC-certifierat skogsbruk skulle ha lämnats för fri utveckling. Kostnaden kan eventuellt finansieras till hälften via statligt bidrag.

Initiala kostnader

Skötselplanen föreslår initiala skötselåtgärder i skog och brynmiljöer vilka kostnadsberäknats till cirka 375 000kr. 355 000kr av detta beräknar finansieras via försäljning av virke från skötselåtgärderna. Nettokostnaden beräknas alltså till cirka 20 000kr.

Vid Nyäng föreslås en betesmark där iordningställande beräknas kosta 25 000kr.

Nyängs ladugård föreslås underhåll vilket beräknas kosta 175 000kr närmsta 10 åren.

Sedan tidigare finns beslut om restaurering av betesmarker, uppmärkning av vandringsled, skyltning, förbättrad parkering, utmärkning av reservatet m.m. till en total kostnad av 460 000kr. Denna summa är till hälften finansierad

genom det statliga projektet ”Den lokala naturvårdssatsningen” och andra hälften genom naturvårdsberedningens budget.

Löpande kostnader

Efter initiala kostnader beräknas markskötseln i reservatet kosta cirka 30 000kr/år varav cirka 18 000kr väntar finansieras via försäljning av virke från åtgärderna. Nettokostnad per år beräknas alltså till cirka 12 000kr. Uträkningen gäller för remissutgåvan av skötselplanen. Skötselplanen har därefter ändrats något vilket kommer att minska nettokostnaden något.

Intäkter

Intäkter från arrende av jordbruksmark och jakt beräknas årligen till cirka 40 000kr.

Kostnader och intäkter läggs där annat ej är noterat på reservatsförvaltarens budget.